

da kada ne možemo dokazati kakav je bio realni način stvaranja.

Autori treće grupe članaka najviše se zalažu za unapređivanje teorije ili razjašnjavanje pojedinosti, i to na područjima kojima je sam Lord obraćao pažnju. Ovamo bismo svrstali članke kao što su *Memorija Caedmona* Davida Fryja, *Evolucijski model za fiksiranje teksta Homerova epa* Gregoryja Nagya; *Lordov prilog Memorija, fiksnost i žanrovi u usmenoj tradicijskoj poeziji* i nekoliko članaka opet o staroengleskoj poeziji, koji imaju neke zajedničke crte vrijedne posebne rasprave.

Primjena usmenotradicijske teorije na staroenglesku poeziju, pogotovo razmatranja *Beowulfa*, koju je pokrenuo Lord a razrađivali Francis P. Magoun, Jr. i drugi, znatno je zastupljena u ovom zborniku kao i na drugim mjestima. No kako ističe Francelia Clark u članku *Flying u Beowulfu i prije-kor u Bagdadskoj pjesmi: pitanje teme*, tematski slična građa u srpskohrvatskom i staroengleskom prezentira se različito. Usmenoformulna tematska analiza utemeljena na ponovljenim polustihovima, koja je podesna za srpskohrvatske pa i za grčke stihove, ne pomaže mnogo kod staroengleske poezije jer tu takva ponavljanja ne dolaze na ključnim mjestima. Alternativne modele za kompoziciju, pogodne za staroenglesku aliteracijsku poeziju, predlažu John Miles Foley u članku *Obilježja zavisna i nezavisna od tradicije u usmenoj književnosti: komparativni aspekt formule* i John D. Niles u članku *Formula i formulni sistem u Beowulfu*. Taj je model kao šablona, odnosno »gestalt« fleksibilnog formulnog sistema što ga autori shematski apstrahiraju, a može se usporediti s poetičkom gramatikom.

Članak Roberta P. Creeda *Pjesnik Beowulfa: majstor zvukovnih sklopova* opća je rasprava o usmenoj teoriji i *Beowulfu* u svjetlu novih razmatranja grčke tradicije, no njegovo isticanje »lokalizacije« po-

zicije u ponovljenim elementima stiha možda je vezano s razmišljanjima o staroengleskoj poeziji. Joanne De Lavanne Foley u članku *Gozbe i protugozbe u Beowulfu i Odiseji* govori o promjeni sekvencija u fleksibilno shvaćenom formulnom sistemu i o paralelnom okretanju reda stvari u radnjama tih djela.

Detaljne analize tekstova i metrike u člancima Clarka, Foleya, Foleya i Nilesa impresioniraju čitaoca. I implikacije tog pravca proučavanja staroengleske poezije o potencijalima teorije Parryja i Lorda veoma su značajne. U ovoj, kao i u drugim dalekovidnim teorijama, u toku razrađivanja, promjena, revizija i odbacivanja pretpostavki stalno se dolazi do novih značajnih zaključaka. Shvaćanje da se univerzalnost koncepcije kakva je npr. formula ne mora sastojati samo od relativno lako uočljivih ponavljanja fraza te da se usmenoformulni stil može izraziti na različite načine u raznim tradicijama, usmjerava nas na dalja sistematska istraživanja takvih specifičnosti. Stoga je možda najveća prednost Lordove teorije ta što je u biti dobro definirana a u isto vrijeme i vrlo fleksibilna, kao što je, uostalom, i umjetnost pjevača, koja je predmet i izvor ove teorije.

Catherine Taylor-Škarica

B. N. Putilov, Mif-obrađad-pesnja Novog Gvineji, Izd. »Nauka«, Moksva 1980, 383 str.

U ovoj se monografiji istražuje mitologija, običaji i obredi, te pjesnički folklor domorodačkog stanovništva Nove Gvineje, u prvom redu Papuanaca. Autor nastoji upozoriti na sinkretično jedinstvo mita, obreda i pjesme, na njihovu organsku povezanost s radom, principima socijalne organizacije i općenito svijetom rodovske zajednice.

Knjiga sadrži ova poglavlja: I. *Mitologija*, II. *Običaj, obred, ceremonija*, III. *Pjesma*, IV. *Glazbeni*

instrumenti u obredno-mitološkom kompleksu, V. Kult umrlih, VI. Kult plodnosti i VII. Mit i pjesma u obredima inicijacije.

U radu je upotrijebljen materijal koji je autor sam prikupio u Novoj Gvineji. Neposredno upoznavanje sa »živim« folklorom i životom Papuanaca omogućilo mu je da se na licu mjesta uvjeri u to kako se u praksi pojavljuje karakteristični sinkretizam i složene funkcionalne veze u folkloru prvobitne zajednice.

Druženje s pjevačima npr. omogućilo je B. N. Putilovu da »osjeti atmosferu života pjesama«, da čuje i vidi kako se one izvode, da vidi kako se prema njima sami Papuanaci odnose, ali omogućilo mu je, što je također veoma bitno, da na te »prvobitne« pjesme upozori kao na svojevrsan fenomen kulture.

Pjesma je uvijek uključena u neki čvrsti tradicijski, nepjesnički sustav i čini s njim jedinstvenu cjelinu. Izvan toga sustava ona ne može ni postojati ni proizaći.

Stanovništvo Nove Gvineje nije imalo pjesama koje bi postojale samostalno (izvan obreda i običaja), oni nikada nisu pjevali »tek tako«. Svaka je pjesma uvijek bila za nešto predodređena, uz nešto povezana, s nečim strukturno i funkcionalno vezana. Valja naglasiti i to, kaže autor, da se pjesma nikad jednostavno ne pjeva, već se predstavlja, ona je uvijek element teatarske igre (običajne, obredne, i dr.). Pravila i karakter izvođenja uvijek su u cjelini određeni pripadnošću pjesama i njihovom funkcionalnošću.

Nadalje, mnogobrojni primjeri pokazuju npr. da se novogvinejska usmena proza može promatrati kao svojevrsan izvornik prvobitnog razvoja niza žanrova, sižea, tema, motiva i oblika koji u povijesnoj perspektivi čine osnovni fond klasične usmene proze. Mitovi, predaje, »bajke«, zapisane u Novoj Gvineji, upozorava Putilov, sadrže mnoštvo raznolikih i veoma bliskih tipoloških paralela sa svjetskim usmenoknjiževnim vrstama.

U ovoj je knjizi, kao što je već rečeno, pažnja usmjerena na tradicijsku duhovnu kulturu Nove Gvineje, koja je donedavno bila karakterističan primjer prvobitne zajednice, gdje su vladali primitivni oblici domaćinstava i gdje su postojali oblici pretklasne društvene organizacije, dakle rodovsko uređenje. B. N. Putilov, kao vrstan i iskusan folklorist, svojim monografskim istraživanjem ne ostaje samo na konstatacijama, već otvara mnoge probleme i daje teoretska uopćavanja.

Mit i ritual, mit i pjesma, pjesma i ritual, glazba i ritual itd. postoje, funkcioniraju, dobivaju svoje značenje samo u uzajamnom zajedništvu. Ta povezanost i uzajamna prožetost veoma su bitni i mogući su jedino u ranim stadijima ljudskoga razvoja, a Putilov pokazuje kako se specifične relacije odražavaju u općem kontekstu rada, života, magije, u oblicima spoznaje i umjetnosti. Neponovljiva otkrića i stvaralaštvo prvobitne kulture, zaključuje Putilov, pokazuju se kao bitna osnova i izvor kulturnoga razvoja čovječanstva sve do našeg vremena.

Tanja Perić-Polonijo

Ivan Slamnig, Hrvatska versifikacija.
Narav, povijest, veze, Liber, Zagreb 1981, 156 str.

U povijesti hrvatskoga stiha Ivan Slamnig pokazuje da je od početaka hrvatske književnosti naša versifikacija doživljavala mijene, te stoga nastoji da što cjelovitije prikaže njezin razvoj. Autor smatra da hrvatski stih postoji odvajkada i da se o njemu može govoriti od kada se može govoriti i o hrvatskom jeziku.

Ivan Slamnig se ne upušta u nagađanja kako je hrvatski ili slavenski stih izgledao prije prvih zapisa jer, naravno, takva razmatranja ne mogu dovesti do relevantnih rezultata. Ograničio se stoga na prve zapise u kojima traži stihotvorstvo. Čini mu se vjerojatnim da je